

STQARRIJA MINISTERJALI MILL-PRIM MINISTRU L-ONOR. JOSEPH MUSCAT B'RABTA MAL-PJANIJIET TAL-GVERN FID-DAWL TAL-IŻVILUPPI FUQ BREXIT

Sinjura President,

Iktar kmieni illum indirizzajt konferenza tal-aħbarijiet f'Kastilja fejn matulha tajt dettalji dwar x'inhuma l-pjanijiet tal-Gvern Malti b'rabta mal-iżviluppi fuq Brexit, l-impatt fuq il-Maltin u l-Għawdxin, kemm dawk li jgħixu barra iżda anke fuqna li ngħixu f'Malta.

Irrid nibda biex ngħid, kif kien imħabbar diġà xhur ilu, li f'itit wara li ħareġ ir-rizultat tar-referendum dwar jekk ir-Renju Unit għandux joħroġ jew le mill-Unjoni Ewropea, f'Malta konna bdejna nhejju għal kull eventwalità, iżda minn Ġunju 2016 'l hawn, dakinhar tar-referendum, il-probabbiltà ta' *no-deal* Brexit issa kibret.

Sur President, aħna rridu li jkollna relazzjonijiet mill-aqwa u b'saħħithom mar-Renju Unit, mhux biss minħabba r-rabtiet storiċi u kulturali, mhux biss għax ir-Renju Unit huwa wieħed mill-akbar *partners* fuq livell Ewropew, iżda anke għax ix-xenarju ta' *no-deal* Brexit joffri sfidi.

Malta huwa u se jkun l-aktar pajjiż *UK-friendly* fl-Unjoni Ewropea kollha, għaċ-ċittadini u n-negozji Brittaniċi. Dan ngħidu mingħajr tlaqliq.

Bħala pajjiż aħna naqblu mal-bqija tal-Unjoni Ewropea u mal-Presidenti Tusk u Juncker li l-ftehim li ġie milhuq mar-Renju Unit m'għandux jerga' jinfetaħ. Fl-istess ħin nibqgħu realistiċi u prattiċi biex permezz ta' kjarifiki, jekk jista' jkun, tiġi evitata l-possibbiltà ta' *no deal*.

In-negozjati bejn il-pajjiżi Ewropej u r-Renju Unit kienu twal ħafna u dan il-ftehim kien wieħed bilanċjat, fejn filwaqt li pprova serħan il-moħħ għaċ-ċittadini u n-negozji, irrispetta l-prinċipji fundamentali taż-żewġ naħat, tar-Renju Unit u l-Unjoni Ewropea.

Dan il-ftehim jipprotegi s-suq waħdieni, għandu proviżjonijiet legali fuq il-fruntiera tal-Irlanda li jidhlu fis-seħħ biss jekk soluzzjoni alternattiva ma tinstabx u jinkludi perjodu ta' transizzjoni. Il-House of Commons ħasbitha b'mod differenti imma dik hi kwistjoni ta' opinjoni tagħhom

Aħna għadna konvinti li ċ-ċittadini m'għandhomx isiru għodda f'idejn min qed jinnegozja.

Sinjura President, għall-aħhar xhur il-Gvern kien qed jaħdem fuq pjan fi kwalunkwe eventwalità, inkluż il-possibbiltà li jkollna tluq tar-Renju Unit mingħajr ftehim. Ilbieraħ il-Kabinett iltaqa' u ddiskuta fid-dettall l-impatt li *no-deal scenario* jhalli fuq pajjiżna u l-pjanijiet li konna qed inhejju.

Qed isiru 36 tnejnija differenti, *action points*, minn 13-il Ministeru. Hemm 10 effetti minn *no deal* li jolqtu iktar minn Ministeru wieħed f'daqqa. Instabu wkoll 15-il effett li jridu jiġu indirizzati mill-Unjoni Ewropea minhabba li huma kompetenza tagħha. Għandna 82 liġi li se jintlaqtu minn Brexit speċjalment *in a no-deal scenario*. Ftit minn dawn il-preparamenti qed isiru fuq livell nazzjonali, hemm oħrajn li qed isiru fuq livell Ewropej fi pjanijiet ta' kontinġenza li qed isiru fuq livell li jolqot diversi pajjiżi.

Fuq livell Ewropew il-preparamenti jittrattaw oqsma fejn l-Ewropa għandha kompetenza esklussiva jew għandha kompetenza li tinqasam mal-istati membri. Fuq dan il-livell Malta qed tikkontribwixxi b'mod kostruttiv f'diskussjonijiet fil-Kunsill tal-Ministri u bordijiet oħra preparatorji.

Il-Kummissjoni pproponiet numru ta' strumenti legali f'numru ta' oqsma f'każ ta' *no-deal scenario*. Dawn il-proposti tressqu 'l quddiem f'oqsma fejn huma neċessarji biex itaffu l-konsegwenzi ta' *no-deal scenario*.

Hemm oqsma li huma sensitivi ħafna għal pajjiżna fosthom il-leġislazzjoni proposta fuq servizzi u sigurtà tal-ajru, l-użu tal-visa għal ivvjagġar lejn ir-Renju Unit, is-servizzi finanzjarji, diskussjonijiet fuq kummerċ u oħrajn, bħal kwistjonijiet fejn tidhol id-dwana u l-harsien tal-klima.

Sinjura President, irid insemmi issa t-tnejnijiet li qed isiru fuq livell nazzjonali f'każ ta' *no-deal*.

F'dak li għandu x'jaqsam mad-drittijiet taċ-ċittadini, ħadna nota tal-offerta tal-Prim Ministru Theresa May biex ir-residenti Ewropej fir-Renju Unit sa Marzu 2019 japplikaw għal '*settled/pre-settled*' status; ingħata wkoll perjodu ieħor lil hinn minn dan il-perjodu, sal-2020, li ssir sistema b'dikarazzjoni fejn iċ-ċittadini permezz ta' proċess ikunu jistgħu jkomplu jgawdu l-istess drittijiet, li tinzamm is-sistema tal-pensjonijiet Ingliżi u li tkompli r-riunifikazzjoni tal-familji fejn possibbli għal dawk li huma residenti sa Marzu 2019 u anke sal-aħhar tal-2022.

Fir-rigward ta' Malta, ċittadini tar-Renju Unit li huma residenti Malta jew li ser ikunu residenti ta' Malta sad-29 ta' Marzu 2019 – hawnhekk qed nitkellmu fuq *a no-deal scenario* - ser ikunu jridu japplikaw għal dokument gdid ta' residenza, dokument li jirrifletti l-fatt li dawn iċ-

ċittadini m'għadhomx ċittadini tal-Unjoni Ewropea iżda li għandhom kategorija speċjali. Għaliex? Għaliex se jkunu ġew Malta bħala ċittadini Ewropej u mbagħad fuq għażla ta' pajjiżhom, ma baqgħux ċittadini tal-Unjoni Ewropea imma jkollhom ċerti drittijiet li ahna rridu li jibqgħu jzommu. Bħala sinjal politiku b'saħħtu ddeċidejna li dan id-dokument ikun validu għal 10 snin biex ikun hemm is-serġan il-moħħ, u dan ikun jista' jiġgedded ukoll.

Se nagħtu wkoll *waiver* fuq il-mizati biex iċ-ċittadini Ingliži li jgħixu Malta jaqilbu d-dokumenti tagħhom u se naraw li jkun hemm l-anqas burokrazija possibbli. Dan id-dokument se jkun b'xejn għaliex dan se jkun neċessarju għaċ-ċittadini mhux minħabba xi haġa li għamlu huma u allura ma hassejniex li għandna nitfgħu xi tip ta' piż fuqhom.

Se naraw li l-haddiema mir-Renju Unit ikollhom aċċess għas-suq tax-xogħol filwaqt li l-istudenti jithallew ikomplu l-istudji tagħhom f'Malta. Min ikun ekonomikament indipendenti u min għandu diġà *status* ta' residenza permanenti ser ikun jista' jibqa' jgħix Malta, jekk għandu polza tal-assikurazzjoni tas-saħħa u biżżejjed fondi biex jgħix.

Identity Malta ser tipprovdi aktar dettalji lill-komunità ta' persuni mir-Renju Unit fiż-żmien li ġej, filwaqt li ser nirreċiprokaw l-offerta li għamel ir-Renju Unit lil ċittadini Ewropej li joqogħdu fir-Renju Unit, lil dawk mir-Renju Unit li joqogħdu Malta.

Residenti tar-Renju Unit li jiġu biex jgħixu f'pajjiżna wara d-29 ta' Marzu 2019 ser jinħarġilhom dokument ta' residenza validu għal għaxar snin ukoll, però se jkun hemm regoli differenti, simili għal dawk li japplikaw għal ċittadini ta' pajjiżi oħra. Iżda hawn irrid nagħmilha ċara li, kemm bħala Gvern u kemm bħala pajjiż, irridu li ċittadini mir-Renju Unit ikomplu jirrisjedu f'pajjiżna u jhossuhom *at home* f'pajjiżna.

Dan kollu għandu jagħti sinjal politiku ċar ta' serġan il-moħħ lil ċittadini Brittaniċi f'Malta.

Sinjura President, f'dak li għandu x'jaqsam ma' votazzjoni, bħala Kabinett hadna d-deċiżjoni li f'każ ta' *no-deal* nissottomettu emenda f'dan il-Parlament biex ċittadini tar-Renju Unit li jinsabu f'pajjiżna jkunu jistgħu jibqgħu jivvotaw fl-elezzjonijiet tal-Kunsilli Lokali skont ftehim li kien hemm qabel ma Malta ssieħbet fl-Unjoni Ewropea.

Punt importanti ieħor huwa l-qasam tas-saħħa, fejn se nżommu relazzjonijiet b'saħħithom fl-aħjar interess tal-pazjenti. Il-Konvenzjoni tal-Kura tas-Saħħa ffirmata bejn Malta u r-Renju Unit fl-1975, se tibqa' applikabbli. Din il-konvenzjoni kemm f'pajjiżna kif ukoll fir-Renju Unit tintuża ta' kuljum fil-prattika.

Is-servizz tas-saħħa f'pajjiżna jirrikjedi l-użu ta' diversi professjonisti mir-Renju Unit. Ser jibda x-xogħol biex il-Kunsill tal-Medicina jaħseb f'*fast track system* biex jirregistra professjoni mir-Renju Unit. Għaldaqstant f'każ ta' taħriġ li jsir fir-Renju Unit lil tobba Maltin, il-Kummissjoni Ewropea infurmatna li nistgħu nżommu l-arranġament bilaterali eżistenti li għandna mar-Renju Unit filwaqt li f'każ ta' *deal*, kien hemm ir-rikonoxximent tal-kwalifiki tat-tobba fiż-żewġ pajjiżi b'mod reċiproku. F'każ ta' *no-deal*, min-naħa tagħna qed nuru l-preferenza li dan ir-rikonoxximent ta' kwalifiki bejn iż-żewġ pajjiżi jibqa' xorta waħda.

F'dak li jirrigwarda l-importazzjoni ta' medicini min-naħa tal-Gvern, għal dawn l-aħħar xhur kien għaddej proċess min-naħa tal-Gvern fejn qed jiġu identifikati medicini u sorsi alternattivi minn barra r-Renju Unit. Jiġifieri qed naraw liema medicini l-Gvern qed jixtri mir-Renju Unit, insibu sorsi alternattivi għal dawk il-medicini, kif ukoll nagħmlu *stockpiling*, jiġifieri nixtru kemm jista' jkun minn qabel b'mod li loġistikament jagħmel sens – għax naturalment il-medicini għandhom data ta' skadenza u allura ma tistax tixtri għal hafna snin – b'tali mod li kemm jista' jkun ma jkollniex medicini *out of stock* u wkoll ma jkunx hemm varjazzjonijiet sostanzjali fil-prezz. Għaliex? Għax jista' jkun hemm sitwazzjonijiet fejn kumpaniji mir-Renju Unit li għal raġunijiet varji ma jkunux iridu jbigħu barra mir-Renju Unit, fost oħrajn biex ma jkunx hemm problemi ta' skarsezza fir-Renju Unit stess. Temporanjament, biex jiġu evitati problemi, il-Ministeru qiegħed jakkwista direttament hu xi pilloli, jew jinnegozja biex jakkwista xi medicini. Filwaqt li ma nistgħux nikkontrollaw b'mod dirett, qegħdin ukoll, permezz tal-Malta Medicines Authority, nincentivaw lis-settur privat biex jieħu dawn il-miżuri. Ilhom għaddejjin taħditiet għal xhur sħaħ, u kien hemm agenti li ħadu miżuri filwaqt li kien hemm agenti li forsi bdew jaħsbu ftit tard u aħna qed inhegguhom, anke permezz ta' dawn l-istqarrijiet, biex jieħdu l-miżuri kollha neċessarji.

Post sensitiv ieħor huwa l-Ajruport li, kif wieħed jistenna, se jkun affettwat minn xenarju ta' *no-deal*, hekk kif ser ikun hemm aktar titjiriet ġejjin u sejrin lejn pajjiż li mhux se jkun fl-Unjoni Ewropea u għalhekk ikun hemm bżonn ta' aktar *border checks*. Qed naraw sitwazzjoni ta' korsiji għal ċittadini Ingliżi u oħrajn li tkun differenti minn dik ta' *Third Country Nationals*.

Dwar id-Dwana, f'każ ta' *no-deal*, il-kodiċi tal-Unjoni Ewropea japplika mill-ewwel u għaldaqstant irid ikun hemm ir-riżorsi kollha adegwati mid-dwana.

Meta wieħed iqis l-influss ta' kontejners, *parcels* u allura n-numru ta' dikjazzjonijiet neċessarji marbuta magħhom, kien hemm bżonn li jsir *audit* tas-sistema tal-IT u dwar l-adeqwatezza tas-sistemi tad-dwana. Fil-fatt hareġ li fir-rigward taż-żieda fil-*load* tad-dikjarazzjonijiet – jekk m'iniex sejjer żball, 6,000 fil-ġimgha; tajt il-figura eżatta aktar kmieni illum wara nofsinhar - is-sistemi tal-IT tagħna tiflaħhom u d-dwana għandha l-*contingency plans in place*.

Irrid infakkar ukoll li f'dak li għandu x'jaqsam mal-assistenza lin-negozji, digà konna ħabbarna li l-Gvern ser jassisti lin-negozji, fosthom billi jingħataw sa massimu ta' €4,000 biex isir assessjar fuq kif jiġu mitigati l-konsegwenzi ta' Brexit.

Fl-aħħarnett irrid niringrazzja lil kull min għen f'dan il-proċess, mhux biss lill-kollegi fil-Kabinett, iżda wkoll lis-Segretarju Permanenti Ewlieni u liċ-Ċivil kollu.

Se nibqgħu għaddejnin bid-diskussjonijiet u se nibqgħu nżommu lill-Kamra aġġornata. Fuq kollox se nkunu qed inniedu *helpline* minn nhar it-Tnejn li ġej sabiex kull min ikollu xi forma ta' mistoqsija, tkun tista' tingħata l-għajnuna. Ovvjament l-għajnuna tista' tingħata b'mod li ma tistax issir spekulazzjoni. Aħna ma nistgħux inbassru x'se jagħmel il-Gvern Ingliż u mhux xogħli li noqgħod nispekula hawnhekk. Nittama li dan ix-xogħol kollu li qed nagħmlu jkun xogħol għalxejn għax ikun hemm sitwazzjoni ta' *deal* u allura dak kollu li qegħdin ngħidu jkun *overtaken by the situation* li jkun hemm ftehim bejn l-Unjoni Ewropea u r-Renju Unit. Però hawnhekk aħna qegħdin nuru biċ-ċar li qed naħsbu fil-ħażin biex it-tajjeb ma jonqosx; mingħajr ma nallarmaw lil hadd, nagħtu indikazzjoni fejn jistgħu jkunu l-punti l-aktar diffikultużi u nuru li hemm pjani li qegħdin *in place*. Ovvjament wiehed irid japprezza wkoll li rridu noqogħdu attenti li ma npoġġux il-karettun qabel iż-żiemel. Fil-każ tagħna ma nistgħux nesponu ruħna għal affarijiet żejda b'mod li nkunu qed nippreġudikaw il-pożizzjoni ta' pajjiżna. Dak li għedna illum kien immirat l-aktar għal żewġ udjenzi: l-ewwel għaċ-ċittadini Maltin, kemm dawk li jgħixu fl-Ingilterra kif ukoll dawk f'Malta, biex ikollhom moħħhom mistrieħ li l-Gvern qed jieħu l-prekawzjonijiet kollha neċessarji – il-gimġha d-dieħla jew ta' wara se jkollna żjara mill-Kummissjoni Ewropea li prattikament se tkun qed tagħmel *audit* ta' dawn il-preparamenti, li jien fiduċjuż ħafna fihom – u t-tieni udjenza hija dik ta' ċittadini Ingliżi f'pajjiżna li, *rightly so*, kienu qegħdin isiru pjuttost nervużi dwar x'jistax jsir minnhom. Permezz ta' dan kollu qed ngħidulhom li, anke fl-aġar ipoteti, is-sitwazzjoni tagħhom f'pajjiżna tibqa' *assicurata*.

Grazzi, Sinjura President.